

УДК 371.13

АВРАМЕНКО К.Б., ЖИГАДЛО Г.Б.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗМІСТІ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті обґрунтовано переваги технологізації освіти, розглянуто роль інтерактивних технологій у змісті методичної підготовки майбутніх учителів у системі вищої педагогічної освіти, розкрито особливості організації навчального процесу у вищій школі в інтерактивному режимі.

Ключові слова: інтерактивні технології, методична підготовка, технологізація освіти, вища школа.

В умовах сьогодення чітких обрисів набуває спрямування української системи освіти взагалі, вищої педагогічної зокрема, на досягнення нею світового рівня, оновлення змісту, форм і методів педагогічної освіти, організаційних засад побудови й функціонування. Саме тому особлива увага приділяється поєднанню в освітньому просторі особистісно-зорієнтованого, соціокультурного, синергетичного, компетентнісного, діяльнісного та парадигмального підходів, які потребують переведення навчально-виховного процесу у системі вищої педагогічної освіти України на технологічний рівень.

Уперше терміни «педагогічна технологія», «технологія навчання» зустрічаються вже на початку ХХ століття в працях відомих педагогів А. Ухтомського, С. Шацького, В. Бехтерева, а набагато пізніше – наприкінці 70-х ХХ ст. – ця проблема зацікавила науковців різних країн (Т. Ільїна, С. Шаповаленко, Л. Пресман; М. Кларк, К. Бруслінг, Т. Сикамото, Л. Салаї та ін.). Педагоги дійшли висновку, що технологія навчання є не лише додатковим засобом і новою системою, а й відіграє значну роль у навчальному процесі, змінюючи його організаційні форми, методи, зміст, що, у свою чергу, впливає на педагогічне мислення майбутніх учителів.

Необхідність створення у навчальному процесі постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів взаємодії сприяло впровадженню елементів інтерактивного навчання (від лат. *Inter* – «між» + *actio* – «дія»), побудованого на діалогових формах процесу пізнання.

У зв'язку з викладеним метою даною статті ми вважаємо: визначення співвідношення понять «методика – технологія» та особливостей організації навчального процесу у системі вищої педагогічної освіти в інтерактивному режимі.

У сучасних розробках вітчизняних та зарубіжних науковців доволі часто технологія ототожнюється з методикою, яка розглядається як прикладна частина теорії, зміст якої базується на варіантах досвіду. Це дозволяє «перекладати» теоретичні положення у площину конкретних педагогічних явищ. Такий підхід до методики визначає її зв'язок з теорією та технологією навчання: теорія досліджує закономірності функціонування методичної системи навчання певного предмета, методика «переносить» їх у практику, технологія розробляє засоби реалізації даної системи [4, с. 87; 7, с. 21].

За переконанням С.Гончаренка, оскільки методика певного навчального предмета є процесом творчим, то вона базується не лише на сумі знань, які треба подати учням, а й на досвіді вчителя, його інтуїції, особистих якостях [2, с. 12].

Інші вітчизняні вчені О. Пометун та Л. Пироженко висловлюють думку про те, методика можна співвіднести з ремеслом (низькоефективною ручною працею), а технологію – з високопродуктивним машинним виробництвом [5].

У ґрунтовній праці О. Савченко «Дидактика початкової школи», яка присвячена проблемі фундаментальної підготовки вчителя початкових класів для сучасної української школи, зазначено, що методика набула статусу самостійної педагогічної дисципліни з власною теоретичною та практичною частинами. Між методикою та дидактикою існує тісний зв'язок: «методика конкретизує на навчальному матеріалі основні категорії дидактики», тому остання «виконує щодо методики теоретико-методологічну функцію» [6, с. 22].

Аналіз науково-методичної літератури та публікацій у періодичних виданнях Російської Федерації доводить, що при визначенні сутності методики та технології переважна більшість науковців звертається до психологічної й педагогічної складових освітньо-виховних взаємодій. Так, В. Беспалько технологію вважає системою, у якій заздалегідь спроектований навчально-виховний процес послідовно втілюється на практиці [1]. М. Кларін визначає «системність і конструювання навчального процесу, які гарантують досягнення поставлених цілей»

[3, с. 24]. Це означає, що технології полягають у попередньому проектуванні процесу навчання з урахуванням дидактичних цілей і заданого рівня засвоєння.

Таким чином, на відміну від методики, технологія акцентує увагу на процесі створення, а не лише на застосуванні конкретних методів, організаційних форм і засобів навчання. Технологія орієнтується на заданий, а не передбачуваний результат; на відміну від методики, вона не допускає, варіативності, пошукової діяльності.

Важливим, на наш погляд, є виокремлення групи загально-методичних умінь, які складають основу методичної підготовки вчителів будь-якої спеціальності та забезпечують майбутнім педагогам уміння готувати та проводити уроки з будь-якої навчальної дисципліни. Серед таких умінь (за В. Сластьоніним та М. Соловейчиком) такі вміння:

- встановлювати місце даного уроку в ряду інших та визначати його тип;
- формулювати загальні цілі уроку та завдання кожного з його етапів, враховуючи при цьому перелік знань, умінь та навичок учнів, що формуються або закріплюються;
- визначати характер навчальної діяльності школярів, обирати відповідні методи, прийоми, засоби й форми навчання;
- враховувати тип уроку, етап роботи над матеріалом;
- відбирати та систематизувати конкретні питання, завдання, вправи до кожного з етапів уроку;
- здійснювати контроль та давати самооцінку проведення та результатів уроку, робити методичні висновки та планувати подальшу роботу [8, с. 33; 9, с. 58].

Зрозуміло, що частковометодичні вміння мають відображати спеціальність та спеціалізацію майбутнього вчителя. Так, наприклад, специфіка роботи вчителя початкових класів вимагає вироблення у майбутніх педагогів таких умінь:

- подачі знань, що забезпечується методиками викладання дисциплін початкової школи та спеціальними навчальними предметами;
- виконувати всі види роботи та навчальної діяльності (ліпити, співати, танцювати, показувати фізичні вправи тощо);
- самостійно виготовляти наочність та вироби;
- володіти методикою проведення уроків та позакласної роботи в початковій школі.

Для майбутніх учителів фізичного виховання важливим у змісті методичної підготовки (за переконанням Б. Ашмарина, Л. Сущенко, Б. Шияна та інших) є встановлення особливих закономірностей та реалізація таких особливостей педагогічного процесу, які залежать й пов'язані з конкретною спрямованістю: методики загальної та професійної фізичної підготовки, методика спортивної підготовки, яка в свою чергу розподіляється на часткові методики, пов'язані з віковими особливостями, статевими розбіжностями, спортивною спеціалізацією [10].

Особливого значення в умовах сьогодення набуває інтерактивність у змісті методичної підготовки майбутніх педагогів. Аналіз підходів науковців до означеної проблеми (О. Кузьменко, С. Кушнірук, О. Пошетун, Л. Пироженко, Г. Сорока; У. Темпл, К. Мередіт, Дж. Стіл, Д. та Р. Джонсон, К. Сміт та ін.) переконує, що інтерактивна діяльність передбачає організацію й розвиток діалогового спілкування, що веде до взаєморозуміння, взаємодії, до розв'язання спільних, проте значущих для кожного учасника завдань. У ході такого навчання майбутні педагоги вчать критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми.

Таким чином, реалізація інтерактивних технологій у вищій школі передбачає як мінімум 3 види активності :

- фізичну (зміна розташування в аудиторії, говоріння, слухання, письмо тощо);
- соціальну (обмін думками, враженнями; постановка питань, відповіді на них);
- пізнавальну (внесення доповнень в інформацію викладача, самостійний пошук шляхів розв'язання проблеми).

Лише за умови, що всі три види активності будуть взаємопов'язані й різноманітні, інтерактивне навчання у вищій школі буде ефективним. Проте організація навчального процесу в інтерактивному режимі передбачає розв'язання низки питань, серед яких найважливішими є:

- зміна звичної організації навчального простору;
- вибір змісту діалогу;
- критерії формування груп;

- організація й хід навчальної діяльності студентів у групі на різних етапах роботи (постановка проблеми, її обговорення в групі, представлення та захист групових рішень, рефлексія, оцінювання роботи).

Це означає, що технологізація освітнього процесу передбачає спеціальне конструювання навчального дидактичного матеріалу, системи занять, методичних рекомендацій до їхнього проведення, що повинно знайти вияв у змісті, способах, організаційних формах і методах здійснення методичної підготовки у вищій педагогічній школі.

Отже, на сучасному етапі відбувається поступове й обережне включення до навчального процесу елементів інтерактивного навчання, яке забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальної і вольових сфер, дає відчуття потреби в самоосвіті, формує стійкий інтерес до предмету, зрештою, сприяє розвитку творчої особистості майбутнього вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М., 1989.
2. Гончаренко С.У. Методика як наука. – Хмельницький, 2000.
3. Кларин М.В. Педагогические технологии в учебном процессе. – М., 1989.
4. Кобзарь Б.С. Система і методика викладання педагогічних дисциплін у вузі // Педагогіка і психологія. – 1994 . – № 2.
5. Пометун О.І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / За ред. О.І. Пометун. – К., 2004.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К., 2002.
7. Саранцев Г.И. Теория, методика и технологи обучения // Педагогика. – 1999. – №1.
8. Слостенин В.А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки. – М.: Просвещение, 1976.
9. Соловейчик М.С. Совершенствование методической подготовки учителя начальных классов // Начальна школа. – 1987. – № 1.
10. Теория и методика физического воспитания: Учеб. для студентов фак. физ.культуры пед.институты / Под ред. Б.А. Ашмарина. – М., 1990.

АВРАМЕНКО К.Б., ЖИГАДЛО Г.Б.

РОЛЬ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОДЕРЖАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

В статье обоснованы преимущества технологизации образования, рассматривается роль интерактивных технологий в содержании методической подготовки будущих учителей в системе высшего педагогического образования, раскрыто особенности организации учебного процесса в высшей школе в интерактивном режиме.

Ключевые слова: интерактивные технологии, методическая подготовка, технологизация образования, высшая школа.

AVRAMENKO K.B. ZHIGADLO G.B.

THE ROLE INTER-ACTIV TECHNOLOGIS OF THE METHODOICAL PREPARATION OF THE FUTURE TEACHERS

In the article the author raises the advantage the introduction of technological methods in education, devoted the role inter-active technologies of the methodical preparation of the future teachers in the system higher pedagogical education, exposed the acsuri-alete of organization of education process in inter-active regime at Higher school.

Key words: inter-active technologies, methodical preparation, introduction of technological methods in education, Higher school.